

VA-INFO

VA-ledningsnett – www.ovalinfo.no – Nr. 4 – Desember 2016

STORTINGETS «VANNGRUPPE» DRØFTER PLANENE OM RØRSENTER VED UNIVERSITETET PÅ ÅS

Oval ringer lederen i «Stortingets vanngruppe» – stortingsrepresentant Ketil Kjenset midt i Stortingets budsjettarbeid for 2017. «Vanngruppa» ble etablert i 2013. I gruppa deltar et ti-tall politikere – fra praktisk talt alle de politiske partiene. Gruppa holder årlig 2 møter der vann og avløp er tema:

– I det neste møtet skal vi diskutere den ferske stortingsmeldingen om VA-sektoren og vi skal også snakke om planene for et nytt rørleggersenter nær universitetet på Ås. Dette senteret er et prosjekt vi har stor tro på og mitt eget parti Venstre har i sitt alternative 2017 budsjett foreslått å støtte prosjektet med 5 millioner kroner slik at det praktiske arbeidet med senteret kan komme i gang, forteller Kjenset.

«Vanngruppa» er en uformell gruppe med felles interesse omkring vann og avløp. Gruppas enkelte medlemmer jobber så innad i de forskjellige partiene de tilhører og kjemper for større fokus og interesse omkring dette viktige temaet. Jeg føler absolutt at det er en økende politisk interesse omkring VA – ikke minst etter at Stortingsmeldingen om VA-sektoren ble lagt frem, mener Kjenset.

Klima- og Miljødepartementet har fokus på vann og avløp

Oval har kontaktet Klima- og Miljødepartementet for å få klargjort hvordan dette departementet planlegger å følge opp den ferske Stortingsmeldingen om VA-sektoren. Både Helse- og omsorgsdepartementet og Klima og Miljø-departementet har selv sagt viktige roller å fylle for å bistå i opprustningen av landets VA-nett.

– Det kan være nyttig at mulige tiltak og virkemidler fra statlige myndigheter for å bidra til nødvendig utbedring av både vann- og avløpsnett i kommunene blir sett i sammenheng, skriver departementet i et brev til Oval.

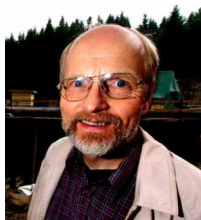
– Forurensnings- og helsemyndigheter har samarbeidet om å etablere mål under Protokoll for vann og helse. For avløpsnett er målet at det skal være minst mulig overløp og lekkasjer. Fornyelse av ledningsnett skal være av et slikt omfang at disse målsettingene nås. Et viktig virkemiddel er at fylkesmannen i flere år har laget nye utslippstillatelser med mer spesifikke krav til avløpsnett.

Som kjent har Regjeringen fastsatt et nasjonalt mål som slår fast at 2 prosent av landets nett skal fornyes per år i årene fremover. Dagens fornyelsestakt er godt under det halve av målet, så her er det en stor jobb å gjøre! Oval har tidligere vært i dialog og møte med Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og tilbudt faglig bistand der Oval har kompetanse til å bistå. Slikt samarbeid har vi også tilbudt Klima- og Miljødepartementet.

MANGE BEKKER SMÅ BLIR EN STOR Å MEN: MANGE SMÅ TILTAK KAN OGSÅ STOPPE FLOM OG OVERSVØMMELSER

- Starten på vår kommunes flomarbeid kan vi tidfeste ganske presis til oktober 2000, da vi hadde regn jevnt og trutt i 61 døgn. Ikke de voldsomste nedbørmengdene – men det ble mye vann etter hvert som dagene gikk, forteller overingeniør Gunnar Mosevoll i Skien Kommune.

Det ble begynnelsen på et langt og omfattende arbeid for å bedre Skiens beredskap mot «byflommer» – et arbeid som pågår hver eneste dag og som etter hvert omfatter alle kommunens tekniske avdelinger.

Overingeniør Mosevoll i Skien har tro på langsiktig, systematisk arbeid for å få bukt med flomskader. Arkivfoto: Fredrik Pedersen, Varden

og vi bruker systematisk de digitale kartene vi har og som viser høydekoter og avrenningsveier med høyeste presisjon.

- Vi fant tidlig ut at rørsystemer alene ikke kan stanse flom. Vi må avlede vann fra overflaten og samtidig skille overvann fra spillvann, slik at vi ikke overbelaster renseanleggene og heller ikke slipper ut mye urensset avløpsvann via overløp på ledningsnett. Derfor må veier og gater bli mer effektive avrenningskanaler, og vi må bygge slik at vannstrømmen ikke treffer og renner inn i bygninger.

Mosevoll understreker at byen til nå ikke har foretatt noen store enkeltinvesteringer eller anlagt svært omfattende flomveier. Men gradvis sys korte strekninger sammen til sammenhengende og lange flomveier.

I sommer ble Skien rammet av voldsomt styrtregn i 20 minutter. Der det var gjennomført forebyggende tiltak, gikk det bra. Det ble mange kjelleroversvømmelser i områder som fortsatt har et avløpsnett bygd etter fellessystem.

- Vi har heller ikke gjort noe stort pionerarbeid. Mange kommuner gjør det samme som oss, men vi har holdt på så lenge at vi har kunnet se effektene av arbeidet. Vi hadde store og intense regnvær både i 2007 og i 2008. Kjelleroversvømmelser stedfestet svake punkter på avløpsnett på en brutal måte. De svakeste ledningsstrekningene er bygd om, og flomveier forbedret. Ved de kraftige regnskylle i f. eks. 2011 fikk vi ingen skader på de ombygde strekningene. Da et kraftig regnskyll traff Skien sentrum 5. august i år, gikk det ganske bra der avløpsnett og flomveier var bygd om. Der skadeforebyggende tiltak ikke var gjennomført, ble det som vanlig kjelleroversvømmelser.

- Vi utveksler erfaringer om byflommer med mange kommuner, blant annet med Porsgrunn kommune. En tur til Porsgrunn og til området ved Porsgrunds Porselensfabrikk kan anbefales.

- Skien står nå overfor en oppgave som er langt større enn vanlig. Det gjelder Kjørbekken som nå ligger i rør på 10 – 12 m dyp i en nedlagt søppelfylling. Her må vi bruke hele «verktøykassen» for at resultatet skal bli brukbart.

FAKTA OM VA-NETTET I 2015:

Kommunalt spillvannsførende avløpsnett er på 36 800 km. Medregnet offentlige overvannsledninger er lengden offentlige avløpsledninger ca. 54 100 km. Kommunalt vannnett er på ca. 45 700 km. Kommunale vannverk leverte i 2015 ca. 461 liter per person og døgn. Virkelig forbruk i husholdninger er ca. 150 liter/person og døgn. Annet forbruk er ca. 90 l/p d. Lekkasjer og sløsing blir da ca. 221 liter/p d. Fornyelsen av avløpsnett var på ca. 0,62 % i 2015. Fornyelsen av kommunalt drikkevannsnett er i gjennomsnitt for årene 2013-2015 på 0,69 % per år. Store deler av vannettet ligger i vannverk som praktisk talt ikke har noen fornyelse.

DET PØSER NED - OG DET BLIR STADIG VERRE

De siste 100 årene er nedbørsmengden over Norge økt med 20%... og de fleste av denne økningen er kommet de siste 30 årene. Vi snakker om voldsomme vannmengder og økningen er nå tydelig for alle – fra år til år. Klimaendringene er en realitet.

I tillegg til at vannmengdene øker, er vår beredskap mot flom og overvann stadig dårligere. Noe skyldes at myndighetene mange steder har «fortettet» åpne områder med bygg og boliger og anlagt parkeringsplasser og andre anlegg som tetter igjen gamle vannveier og hindrer grunnen i å oppta og fjerne overflatevannet.

Resultatet av mer vann og dårligere avløpsmulighet for vannmengdene er selvsagt oversvømmelser og flomskader. Innbyggernes kjellere og parkeringsanlegg blir uforutsette «fordrøyningsbassenger» for overflatevannet. Dyrt for innbyggerne og for forsikringselskapene.

Problemene med de store mengdene av overflatevann kan ikke løses ved stadig større dimensjoner på avløpsrørene nede i bakken. Dessuten vil vi ikke ha mer overflatevann ned i avløpsrørene, for da havner det bare i renseanleggene og gir oversvømmelser. Og resultatet er at renseanleggene må kople inn nødventilene og slippe vannet forbi rensesystemene og rett ut i sjøer, bekker og hav med de miljøproblemene dette medfører. Derfor

bør flomvann og kloakk separeres – flomvannet må ikke ende i avløpsrørene.

Løsningene ligger på flere plan:

For det første må alle avrenningsveier og flaskehalser som stenger vannstrømmene avdekkes. De fleste større kommuner har kartlagt terrenget og elver og bekkefar til millimeteren. Ofte er det til hjelp å endre veivinkler, utbedre grøfter og bekker og styre vannstrømmene ut mot bekker og sjøer, idrettsparker, åpne parkeringsplasser og andre steder der vannet kan samles midlertidig og renne vekk etter hvert som nedbøren avtar.

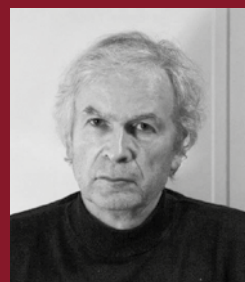
I København hadde man en voldsom flom for noen år tilbake. Danskene er nå i gang med å bygge flomveier og ta i bruk byens innsjøer som oppsamlingsdammer. Et prosjekt som totalt vil koste byen nærmere 4 milliarder kroner. Ekstremregn er selvsagt ikke bare et problem for byer med trange gater og fortetting av bebyggelsen. Ekstreme vannmengder fører også til jord- og steinras, til at elver og bekker ikke maktet å ta unna vannet slik at vannet må finne nye veier – ofte mot uskjermet bebyggelse.

ER DET VIRKELIG MULIG Å NÅ REGJERINGENS MÅL OM EN DOBLING I UTSKIFTNINGSTAKTEN?

Regjeringen har fastsatt som et nasjonalt mål at landets ledningsnett skal fornyes med minst 2% hvert år i tiden fremover. Dette er nødvendig for å hente inn det vedlikeholdsetterslepet som har oppstått ved at VA-nettet har vært nedprioritert gjennom altfor mange år. Utskiftningen har ligget i underkant av 0,5% på landsbasis, og det betyr at det vil ta rundt 200 år å få fornyet hele nettet. En taktøkning til 2% vil gi en betydelig bedring på kort og lang sikt.

At en så kraftig økning i utskiftningstakten er mulig, får vi dokumentert i ferske tall som viser utviklingen i hvert enkelt fylke og den enkelte kommune i perioden fra 2007 og frem til 2015. Vi har trukket frem tallene for Oslo og Akershus som et eksempel på at det er fullt mulig å doble takten. Som du ser av grafen nedenfor, lå Oslo og Akershus i perioden 2007-2009 på en takt på 0,43% utskiftning av avløpsledningsnettet. I siste periode, 2013-2015, var takten øket til 0,95. Grafen viser at det er store forskjeller mellom kommunene, men om man tar for seg Vestby eller Ski – store kommuner – er farten i arbeidet omtrent doblet!

Simon Haraldsen hos Fylkesmannen mener det er en helt «ny giv» for VA-utbedring i Oslo og Akershus.

Ny giv i Oslo og Akershus

Seniorrådgiver Simon Haraldsen ved Fylkesmannens kontor mener at utviklingen i stor grad spiller holdningsendringene i de enkelte kommuner:

- Vi gikk i perioden 2009-13 ut til kommunene og stilte krav om planer for fornyelsesarbeid for ledningsnettene på avløp. Siden har vi fulgt opp dette med hver enkelt kommune, og det er opprettet en lang rekke nettverk og grupper på kommunalt plan. Vi har fokus på å få kommunene til å skifte ut alle gamle betongrør fra før 1970 og for å legge til rette for separasjon av avløpsvannet for å hindre sprengte renseanlegg, overvann og flom. Vi har gode argumenter overfor kommuneledelsene og vi føler tydelig at vi får stadig bedre respons.

- Vår region har størst tilflytting og kraftigst befolkningsvekst i landet og det i seg selv krever større fokus på VA-nettet. Flomskader og påfølgende press fra forsikringselskapene er også kraftige motivatorer for å få kommunepolitikere til å ta et skippertak!

Fornyhet spillvannnett i % per år

